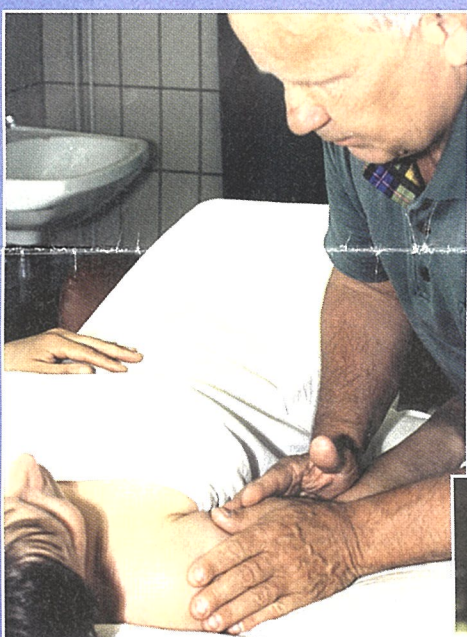

Satakieli

Suomen Kuurosokeat ry:n
asiakaslehti, 2004

Kuva: Raii Karisaari.

Kuva: Raii Karisaari.

Kuva: Raii Karisaari.

Satakieli tarjoaa Sinulle tietoa kuulonäkövammaisuudesta ja Suomen Kuurosokeat ry:n palveluista sekä toiminnasta.

Suomen Kuurosokeat ry
Keskustoimisto
 PI 40, 00030 IIRIS
 puh. (09) 5495 350
 tekstip. (09) 5495 3526
 fax (09) 5495 3517
 kuurosokeat@kuurosokeat.fi

Kuurosokeiden toimintakeskus
 Insinöörinkatu 10
 33720 TAMPERE
 puh. (03) 3800 500
 tekstip. (03) 3800 501
 fax (03) 3800 502
 toimintakeskus@kuurosokeat.fi

Kuulonäkövammaisten kuntoutumiskeskus
 Kukkuäentie 27
 40600 JYVÄSKYLÄ
 puh. (014) 446 110
 tekstip. (014) 446 1128
 fax (014) 446 1140
 kuntoutumiskeskus@kuurosokeat.fi

Föreningen Finlands Dövsblinda rf
Huvudkontor
 PI 40, 00030 IIRIS
 tel. (09) 5495 350
 texttel. (09) 5495 3526
 fax (09) 5495 3517
 kuurosokeat@kuurosokeat.fi

Aktivitetscenter för dövblinda
 Insinöörinkatu 10
 33720 TAMMERFORS
 tel. (03) 3800 500
 texttel. (03) 3800 501
 fax (03) 3800 502
 toimintakeskus@kuurosokeat.fi

Resurscenter för syn- och hörselskadade
 Kukkuäentie 27
 40600 JYVÄSKYLÄ
 Tel. (014) 446 110
 Texttel. (014) 446 1128
 Fax (014) 446 1140
 kuntoutumiskeskus@kuurosokeat.fi

Kuulonäkövamma ei ole este uralla etenemiseen

■ ■ Sari Isakssonilla, 39, on peittyvästi perinnöllinen Usherin syndroma, johon kuuluu synnynnäinen kuulovamma ja asteittain etenevä verkkokalvon rappeuma eli retinitis pigmentosa. Sari on ollut kuuro pienestä lapsesta saakka. Pääasiallisesti hän käyttää puhetta ja viittomakieltä. Näkövammaan liittyy hämäräsokeutta, häikäistymisherkkyyttä sekä näkökenttäpuutoksia. Keskeistä näkökenttää on enää jäljellä 10 astetta. - Tällä putkinäöllä tulen vielä hyvin toimeen "tarkassa" työssä. Sen sijaan liikkuminen on vaikeaa, Sari kertoo.

Sari aloitti koulun Jyväskylän kuulovammaisten koulussa. Neljän lukuvuoden jälkeen hän siirtyi takaisin kotipaikkakunnalleen. Keväällä 1985 Sari kirjoitti ylioppilaaksi Pellon lukiossa.

- Haaveilin monista eri ammateista. Kiinnostavimmalta ja mielekkäämmältä tuntui lääkärin ammatti. Ammatinvalinta oli kuitenkin loppahtaa kokonaan kun lukion kynnyksellä sain kuulla, että sokeutuisin 30. ikävuoteen mennessä.

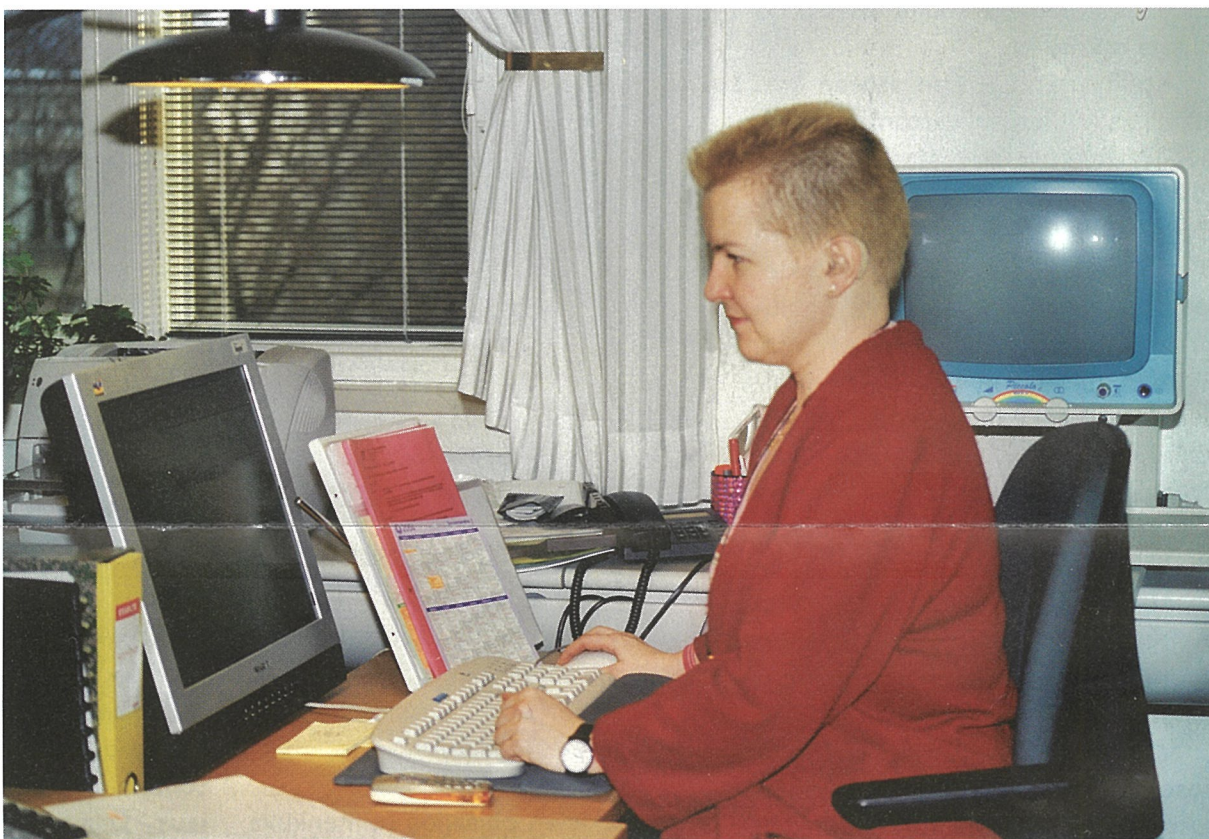
- Yläasteella ja lukiossa kävin useita keskusteluja ammatinvalinnasta opinto-ohjaajan kanssa. Yliopisto-opiskelua ei suositeltu vammaisille. Puheet ja yritykset niihin sivuutettiin heti mahdottomina. Ajattelin, tähänkö tultiin; suorittaa pakollinen oppivelvollisuus ja jäädä sitten lopuksi ikää kotiin tekemättä mitään.

Käsityöalalta tietokoneen ääreen

Sari hakeutui Näkövammaisten am-

mattikouluun, nykyiseen Arlainstituuttiin, ensin kankaankudontalinjalle. Käsityöammatti ei tuntunut omalta alalta ja vuoden kokeilun jälkeen hän päätti hakea saman koulun atk-ohjelmoija/suunnittelija -koulutukseen. Sari kertoi kokeneensa yllättävää vastarintaa atk-kouluttajien taholta.

- Olin ensimmäinen kuulonäkövammaisen atk-opiskelija ja tilanne oli kouluttajille outo. Sain kuitenkin kannustavaa tukea mm. koulun oppi-

Kuva: Raili Karisaari.

lasohjaajalta. Sain koulun puolesta viittomakielen tulkin oppitunneilleni.

Koulutus oli 3,5 vuoden mittainen. Sari valmistui tammikuussa 1990, puoli vuotta myöhemmin, kuin muut kurssikaverinsa. Hän ilmoittautui heti Espoon työvoimatoimistoon työnhakijaksi. Sari kävi useiden eri työnantajien haastatteluissa, joissa mukana oli erityistyövoimaneuvoja. Työpaikka löytyi valtiovarainministeriön palkkaosastolta, nykyiseltä henkilöstöosastolta. Valtion työmarkkinailaitos etsi puolen vuoden sijaisuuteen atk-tekstinkäsittelijää.

- Vastaanotto oli positiivista, viihdyin erittäin hyvin, Sari kertoo.

Tekniikka kehittyi vauhdilla

Kännyköiden käyttöönotto ja tietotekniikan verkostoituminen muuttivat nopeasti myös Sarin työnkuvaa. Hän sai siirron uuteen tehtävään, jossa hänen kuulovamman ei aiheuta haittaa. Saman ministeriön hallintoyksikkö tarvitsi tietotekniikkaa hallitsevan työntekijän. Uuteen työkuvaan kuului maksuliikenteen hoitamista, joten Sarilla oli edessä uuden ammattialan oppiminen. Koulu-

Työnantajilla on edelleenkin paljon ennakkoluuloja vammaisia työnhakijoita kohtaan. Työnantajat olisi saatava uskomaan, että vammainen voi olla kilpailukykyinen ja pätevyyttä löytyy. On vain saatava mahdollisuus näyttää mihin pystyy.

tusta ja perehtymistä valtion taloushallintoon hän sai työn kautta. Päivittäisenä työvälineenä Sarilla tietokone oheislaitteineen. Lisäksi hänellä on paljon erilaisia muita apuvälineitä, kuten suurennuslaseja, silmälasia, värilukutelevisio.

Nuoria kuulonäkövammaisia Sari rohkaisee: "Arvostakaa itseänne ja uskokaa, että vamma ei vie teiltä oikeutta onnelliseen ja hyvään elämään." ■

Forssan Kirjapaino

Esko Aaltosen katu 2, 30100 Forssa.
 Puh (03) 415 51, faksi (03) 415 5736
 Malminrinne 1 B 4. krs., 00180 Helsinki
 Puh (09) 562 2602, faksi (09) 562 2688
 E-mail: forssan.kirjapaino@forssankp.fi
 www.forssankp.fi

Satakieli 2004
 Suomen Kuurosokeat ry:n asiakaslehti

VASTAAVA TOIMITTAJA:
 Raili Karisaari

TOIMITUSKUNTA:
 Ulla Kungas, Kai Leinonen, Terhi

Pikkujämsä, Kirsti Tamminen,
 Jouni Riihimäki, Katri Pyykkö

SUUNNITTELU JA TAITTO:
 Atelier GraGra/Hannu Rinne
PAINOPAIKKA:
 Forssan Kirjapaino Oy 2004
 ISO 9002
 ISSN 1456-1557

Kuurosokeiden eri kommunikaatiomahdollisuudet – tietoa kommunikaatiomenetelmistä, kuvailusta, opastamisesta ja tulkkauksesta.
www.kuurosokeat.fi

Lasten ja nuorten puolesta – tavoitteena tasavertaisuus

■ ■ Suomen Kuurosokeat ry:n julkilausuman teema vuonna 2004 on lapset ja nuoret. Yhdistyksemme kiinnittää tänä vuonna erityistä huomiota kuulonäkövammaisten lasten ja nuorten mahdollisuuksiin käydä koulua, opiskella ammattiin ja löytää paikkansa työelämässä. Paljon on kehitystä jo tapahtunut, mutta paljon on vielä tehtävää, jotta myös kuurosokealla nuorella olisi tasavertaiset mahdollisuudet yhteiskunnassa.

Kuulonäkövamma, kuurosokeus ei ole este täysipainoiseen ja itsenäiseen elämään. Myös kuulonäkövammaiset lapset ja nuoret voivat opiskella tavallisissa kouluissa muiden kanssa ja tehdä työtä tavallisilla työpaikoilla. Edellytys on, että heidän erityistarpeensa otetaan huomioon, kun opiskelu- tai työympäristöä luodaan. Hyvä valaistus, tarvittavat apuvälineet ja selkeä ympäristö auttavat kuulonäkövammaista selviytymään ja ne palvelevat myös muita.

Kaikille kuulonäkövammaisille

lapsille ja nuorille on taattava oikeus kielitaitoon, viittomakielen ja suomenkielen opetukseen sekä rohkaittava heitä opiskeluun ja työelämään. Nuoria on myös tuettava käyttämään rohkeasti kommunikaatiotapoja ja apuvälineitä.

kuulonäkövammaiset lapset ja nuoret voivat opiskella tavallisissa kouluissa

Kuulo- ja näkövamma yhdistelmä – kuurosokeus – on enemmän kuin näiden kahden vamman summa. Kuulonäkövammaisen ei pysty käyttämään toista aistiaan tukemaan toista kuten kuulovammaiset, kuurot tai näkövammaiset. Kuntoutuksen mer-

kitys on erityisen tärkeää. Kuntoutuksen järjestäminen on yhteiskunnan velvollisuus.

Järjestömme tehtävänä on ajaa ja valvoa lasten ja nuorten sosiaalisia sekä yhteiskunnallisia oikeuksia. Työskentelemme paikallisesti ja valtakunnallisesti yhteistyössä eri tahojen kanssa, eri puolilla Suomea. Tehtävämme on myös tiedottaa kuurosokeudesta ja siihen liittyvistä erityistarpeista.

Annamme tietoa kuurosokeiden ja kuulonäkövammaisten parissa työskenteleville mm. apuvälineisiin ja työllistymiseen liittyvissä asioissa. Pyrimme vaikuttamaan tulkkipalvelujen parantamiseen sekä tulkkien saatavuuteen. Puoleemme voi kääntyä heikentyneen näön ja kuulon aiheuttamissa tilanteissa ja pyytää lisätietoa ratkaisuihin, mahdollisuuksiin ja vaihtoehtoihin. ■

Ulla Kungas
puheenjohtaja

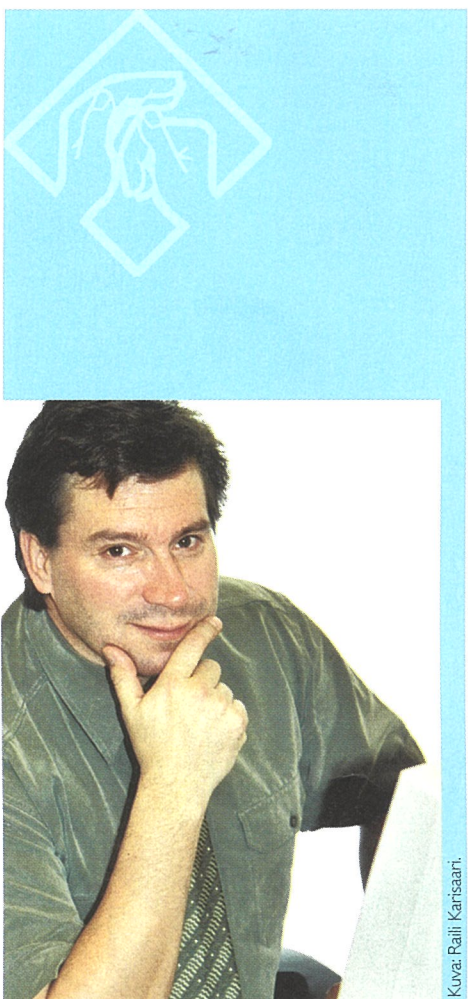
www.kuurosokeat.fi

■ ■ Myös kuulonäkövammaiset lapset ja nuoret voivat opiskella tavallisissa kouluissa ja tehdä työtä tavallisilla työpaikoilla. Edellytys on, että heidän erityistarpeensa otetaan huomioon, kun opiskelu- tai työympäristöä luodaan, ja kun siinä toimitaan. Hyvä ja toimiva kuulonäkövammaiselle on hyvä ja toimiva kaikille. Vuonna 2004 Suomen Kuurosokeat ry kiinnittää erityistä huomio-

ta lasten ja nuorten mahdollisuuksiin tässä yhteiskunnassa. Historiallisessa perspektiivissä on tultu jo pitkä matka, mutta paljon on vielä tehtävää, jotta tasa-arvoiset mahdollisuudet olisivat kaikkien ulottuvissa.

Yhdistys rohkaisee omia nuoriaan eteenpäin elämässä ja tukee heitä heidän päämäärässään olla täysivaltaisia yhteiskunnan jäseniä. ■

Oikeus elinikäiseen oppimiseen

■ ■ YK:n yleisohjeiden mukaisesti valtioissa, joissa on yleinen oppivelvollisuus, koulutusta tulee tarjota kaikille vammaisille ja oppimisvaikeuksissa oleville nuorille riippumatta vamman, sairauden tai oppimisvaikeuden laadusta tai asteesta. Erityistä huomiota tulee kiinnittää eri ikäryhmiin, alle kouluikäisten esiopetukseen, kouluikäisten lasten ja nuorten sekä vammaisten aikuisten koulutukseen.

Suomen perustuslain mukaan jokainen ihminen on yhdenvertainen lain edessä. Suomen oppivelvollisuuslain mukaisesti jokaisella kuurosokealla ja kuulonäkövammaisella on yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja tarpeidensa mukaista koulutusta. Heillä on myös oikeus käyttää opiskelussaan omaa kommunikaatiotapaansa ja äidinkieltänsä.

Vuonna 2004 yhdistys korostaa lasten ja nuorten oikeuksia. Oikeus elinikäiseen oppimiseen on jokaisen kuurosokean ja kuulonäkövammaisen perusoikeus. Pelkkä oi-

keus ei riitä, myös opiskeluympäristö pitää suunnitella siten, että kuurosokealla opiskelijalla on hyvät

Koulutusta tulee tarjota nuorille riippumatta vamman, sairauden tai oppimisvaikeuden laadusta tai asteesta.

ja tasavertaiset opiskeluedellytykset. On huomioitava erilaiset opiskelua helpottavat apuvälineet sekä

avustaja- ja tulkkipalvelut. Yhteiskunnan vastuulla on tuottaa ja kehittää erilaista kuntoutusta, tukipalveluja, liikkumisesteettömyyttä ja tiedonsaantia.

Kuulonäkövammaisten kuntoutumiskeskuksessa toimii Taso-projekti nyt viimeistä vuottaan. Projektista saatuja tuloksia tullaan hyödyntämään koko kuurosokeusallalla. Projekti tuottaa opetushenkilöstölle erilaista ohjaus-, ja tietomateriaalia ja tiedottaa niistä. Tämä edellyttää eri tahojen tiivistä ja vastuullista yhteistyötä. Kaikessa pitää ottaa huomioon design for all -periaate.

Kuurosokeat ja kuulonäkövammaiset lapset, nuoret ja aikuiset tarvitsevat meidän jokaisen tukea ja ymmärrystä, jotta he selviytyvät elämässään sekä kokevat olevansa hyväksytyjä ja tasa-arvoisia Suomen kansalaisia. Nuorissa on meidän tulevaisuus. ■

Kai Leinonen
toiminnanjohtaja

För barn och unga – målet är jämlikhet

■ ■ Temat för Finlands Dövblindas resolution år 2004 är barn och ungdomar. Vår förening fäster detta år särskild uppmärksamhet vid syn och hörselskadade barns och ungas möjligheter att gå i skola, lära sig ett yrke och finna sin plats i arbetslivet. En hel del har redan hänt, men mycket återstår ännu att göra så att också dövblinda unga har jämlika möjligheter i detta samhälle.

Syn och hörselskada och dövblindhet är inget hinder för ett fullödigt och självständigt liv. Även syn och hörselskadade barn och unga kan studera i vanliga skolor tillsammans med andra och arbeta på vanliga arbetsplatser. En förutsättning är att deras speciella behov beaktas då studie- eller arbetsmiljön skapas. En god belysning, de nödvändiga hjälpmedlen och en klar och redig omgivning hjälper den syn och hörselskadade att klara sig och tjäna också andra.

Alla syn och hörselskadade barn och ungdomar bör garanteras rättighet till språkkunskap, till teckenspråk och undervisning i finska samt uppmuntras till studier och arbetsliv. De unga bör också stödas i användningen av olika kommunikationssätt och hjälpmedel.

En kombination av hörsel- och synskada – dövblindhet – är mera en summa av dessa två handikapp. En syn och hörselskadad kan inte använda ett sinne för att stöda ett annat så som hörselskadade, döva och synskadade. Betydelsen av habilitering är synnerligen viktig. Det är samhällets sak ordna med habilitering.

Vår organisation har som uppgift och mål att driva på och övervaka barnens och de ungas sociala och samhällsliga rättigheter. Vi arbetar lokalt och riksomfattande med olika grupperingar på olika håll i Finland. Vår uppgift är också att informera om dövblindhet och speciella behov som hör samman med handikappet.

Vi informerar dem som arbetar med dövblinda och syn och hörselskadade bl.a. i frågor som gäller hjälpmedel och sysselsättning. Vi strävar till att påverka en förbättring tolktjänster och tillgången till tolkar. Man kan vända sig till oss i situationer där nedsatt hörsel eller syn förorsakar bekymmer och be om tilläggsuppgifter för att lösa problemen eller få alternativ. ■

Ulla Kungas
Ordförande

Kuva: Tytti Kaiala

Tietotekniikka ja monipuoliset apuvälineet ovat avanneet aivan uusia mahdollisuuksia kuulonäkövammaiselle nuorelle.

Kuulonäkövammaisten lasten ja nuorten kuntoutus

■ ■ Kun perheeseen syntyy kuulonäkövammaisen lapsi, tapahtuu paljon asioita. On tutkimuksia ja epävarmuutta, perhe tapaa paljon ihmisiä, jotka antavat tietoa. Pitää tutustua moniin uusiin paikkoihin ja asioihin. Tilanne on perheelle vaikea. Monet asiat pyörivät mielessä, seurauksena voi olla masentuneisuutta ja pelkoa tulevaisuudesta.

Kun tutkimukset on tehty ja kuulonäkövamma varmistunut astuvat kuvaan kuntoutustyöntekijät. Useimmiten he ovat kuulovammaisten lasten kuntoutusohjaajia. Ensietoa perheelle on monin keinoin pyritty lisäämään. YTT ry:llä, joka on vammaisjärjestöjen yhteistyöelin, on ollut sairaaloiden kanssa projekteja ensitiedon lisäämiseksi. Kuulonäkövammaisen lapsi ja perhe saa useimmiten tiedon kuntoutusmahdollisuuksista sairaalasta ja kuntoutusohjaajilta.

Kuulonäkövammaisten Kuntoutumiskeskuksessa työskentelee moniammatillinen kuulonäkövammaisuuteen perehtynyt työryhmä. Keskuksen työntekijät tekevät kotikäyntejä ja ottavat yhteyttä kotipaikkakunnalla toimiviin työntekijöihin. Kotipaikkakunnalla alkaa kuntoutuksen suunnittelu. Lapselle tehdään kuntoutus- ja palvelusuunnitelma, joissa määritellään kuulonäkövammaisen palvelujen tarve.

Kuntoutumiskeskus järjestää kuntoutusjaksot kuntoutussuunnitelman mukaan. Ne järjestetään yhteis-

toiminnassa terveydenhuollon kanssa, jolloin perustutkimukset suoritetaan keskussairaalassa. Myöhemmin myös päivähoito ja koulu tulevat mukaan elämän kuvioihin.

Nuoruudesta aikuisikään

Syntymästään kuurosokean henkilön elämäntahti muistuttaa meidän kaikkien elämäntahtia. Varhaislapsuus eletään kotona, 5–6-vuotiaana kouluun. Peruskoulu jatkuu 11 vuotta ja useimmiten se päättyy 17-vuotiaana, nykynäkövammaisen liian aikaisin. Koulun päätyttyä on mahdollisuus pyrkiä jatko-opetukseen.

Viime aikoina on perustettu valmentavia ja kuntouttavia opetusryhmiä, joissa opiskelee paljon kuulonäkövammaisia nuoria. Valmentavan opetuksen jälkeen on edessä asumispalvelut tai ammattikoulu. Monet nuoret jatkavat asumista kotona, jolloin vanhemmat toimivat omaishoitajina. Toisena vaihtoehtona on syntymästään kuulonäkövammaisille palveluasuminen.

Koulun jälkeen on tavoitteena työ- ja päivätoiminnan järjestäminen. Monissa asuntoloissa tai niiden yhteydessä on päivätoimintayksikkö, jossa on mahdollisuus erityyppiseen työtoimintaan. Työ voi olla tuettua työtä normaalissa työelämässä. Toi-

mentakeskuksissa työtoiminta on myös ohjattua päivittäistoimintaa. Työtoiminta voi olla myös terapeutistyyppistä toimintaa.

Kuulonäkövammaisten Kuntoutumiskeskus säilyy koko elämän ajan syntymästään kuulonäkövammaisen henkilön mukana. Kotikäynnit, kurssit ja tapaamiset suunnitellaan yhdessä ja ne toteutetaan yhteistoiminnassa kotipaikkakunnan henkilöstön ja kuulonäkövammaisen henkilön kanssa. ■

Kuva: Katri Pyykkö.

Toimintakeskuksissa työtoiminta on myös ohjattua päivittäistoimintaa.

Ammatillinen erityisopetus osana kokonaiskuntoutusta

■ ■ Useimmilla kuulonäkövammaisilla lapsilla ja nuorilla on aistivam-
mojen vuoksi lähes aina vaikeuksia
selviytyä ammatillisista opinnoista il-
man erityisiä opetus- tai -oppilas-
huoltopalveluja. Erityisopetusjärjes-
telyjen avulla pyritään myös näille
nuorille turvaamaan mahdollisuus
ammattilliseen koulutukseen.

Koulutuksen järjestäjä laatii opis-
kelijalle henkilökohtaisen suunnitel-
man opetuksen järjestämisestä.
Suunnitelmassa määritellään opetuk-
selle tavoitteet, jotka ovat opiskeli-
jan edellytysten mukaiset. Samalla
määritellään myös tavoitteet, oppimi-
sen erilaiset toteutustavat ja tukitoi-
met.

Ammatilliset erityisoppilaitokset

Ammatilliset erityisoppilaitokset
ovat erikoistuneet vammaisten, pit-
käaikaissairaiden ja muuten erityistä
tukea ja olosuhteita tarvitsevien
nuorten ja aikuisten ammatilliseen
koulutukseen ja kuntoutukseen. Am-
matillisia erityisoppilaitoksia on eri
puolilla Suomea. Osa oppilaitoksista
on erikoistunut tiettyihin vammais-
ryhmiin, kuten kehitysvammaisiin,
kuulovammaisiin tai näkövammaisiin.
Myös ammatilliset oppilaitokset, kan-
sanopistot, kansalais- ja työväenopis-
tot sekä aikuisopistot järjestävät
ammattillista erityisopetusta.

Ammatilliset erityisoppilaitokset
tarjoavat sekä nuorille että aikuisille:

- vammaisten valmentavaa ja kun-
touttavaa opetusta ja ohjausta,
- ammatillista peruskoulutusta eri
aloille,
- erilaista jatko-, täydennys- ja eri-
koistumiskoulutusta sekä uudel-
leenkoulutusta,
- toimintaa yksilöllisten tarpeiden
mukaan sekä
- erilaisia asiantuntijapalveluja ja
muuta erityispalveluja.

Valmentava ja kuntouttava opetus ja
ohjaus voi olla ammatilliseen perus-
koulutukseen valmentavaa tai työ-

hön ja itsenäiseen elämään valmen-
tavaa. Se antaa opiskelijalle valmiuk-
sia jokapäiväisen elämän taidoissa,
selkiinnyttää tulevaisuuden suunnit-
telmia ja tukee koulutukseen tai työ-
hön sijoittumista.

Ammatillisen peruskoulutuksen
tavoitteena erityisoppilaitoksissa on
antaa opiskelijalle sellaiset tiedolliset
ja taidolliset valmiudet, että hän pys-
tyy suoriutumaan ammattialansa teh-
tävistä. Lisäksi koulutus harjaannut-
taa opiskelijaa mahdollisimman itse-

näiseen elämään yhteiskunnassa.

Opiskeluaika ja ammatillisen pe-
rustutuksen laajuus ovat erityisop-
pilaitoksissa samat kuin muissakin
oppilaitoksissa. Kokonaiskoulutusai-
kaa voidaan pidentää, mikäli viikoit-
tainen työaika on liian rasittava tai
tavoitteisiin pääseminen samassa
ajassa muiden kanssa tuottaa vaike-
uksia. Vastaavasti opiskelijan aikai-
sempi ammattitaito ja koulutustaso
voidaan ottaa huomioon koulutusai-
kaa lyhentämällä.

Opintososiaaliset edut ja oppilashuolto

Erityisopetusta saavalla opiskelijalla
on yleisten opintososiaalisten etujen
lisäksi oikeus saada opiskelun edel-
lyttämiä avustajapalveluja, muita op-
pilashuoltopalveluja sekä erityisiä
apuvälineitä. Opiskelijalle voidaan
antaa maksutta oppikirjat ja muut
koulutarvikkeet, majoituksessa olevi-
en viikoittaiset kotimatkat, täysihoi-
to oppilasasuntolassa tai muussa

Kuva: Tytti Käisä.

Aluetoimistot

Helsinki

PI 40
00030 Iiris
Puh. (09) 5495 3516
Tekstip. (09) 5495 3515
Fax (09) 5495 3517

Turku-Pori

Isolinnankatu 28, 6. krs
28100 Pori
Puh. (02) 633 8054
Tekstip. (02) 633 8055

Kouvola

Käsityöläiskatu 4, 3. krs
45100 Kouvola
Puh. (05) 375 4750
tekstip. (05) 375 4756
Fax (05) 365 5150

Tampere

Kuninkaankatu 8 A I
33210 Tampere
Puh. (03) 214 7693
Tekstip. (03) 214 7456
Fax (03) 214 8003

Vaasa

Hovioikeudenpuistikko 20 B 33
65100 Vaasa
Puh. (06) 312 8510
Tekstip. (06) 312 7610
Fax (06) 312 8510

Opiskelun tärkeimmät apuvälineet

Roosa Lehtonen:

Opiskelua ja työharjoittelua

■ ■ Roosa Lehtonen opiskelee Kaprakan ammatillisen koulutuskeskuksen Joutsenon yksikössä. Hän on parhaillaan työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan opetuksen ja ohjauksen linjalla. Perustutkinnon tehtävänä on antaa valmiuksia jokapäiväisen elämän hallintaan.

Koulutuksen perustana on henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), joka on osa opiskelijan kuntoutussuunnitelmaa. Arjen hallinnan ohella koulutuksessa painotetaan työtaitojen kehittymistä ja työhön sijoittumista. Opinnot kestävät 1–3 vuotta.

Lappeenrantalaisella Roosalla on takanaan mukautetut opinnot peruskoulussa. Sen päätteeksi hänelle räätälöitiin vielä tutun opettajan tuella 10-luokka. Kymppiluokan aikana Roosalla oli mahdollisuus keskittyä niihin kouluaineisiin, joita hän itse pitää tärkeimpinä tulevaisuudessa, kuten matematiikka ja äidinkieli – sekä hänen suosikkiaineensa englanti. Lukuvuoden aikana oli useita lyhyitä työharjoitteluja eri paikoissa ja lisäksi kaksi viikon mittaista kokeilujaksoa mahdollisissa tulevisissa jatko-opiskelupaikoissa. ■

■ ■ Kuulonäkövammaisen opiskelijan tärkeimmät apuvälineet ovat tietokone ja siihen asennetut apuohjelmistot: näytönsuurennusohjelma, ruudunlukuohjelma, puhesyntetisaattori sekä lukutelevisio.

Opiskelijalle suositellaan kannettavaa tietokonetta, jolloin hän voi samalla koneella työskennellä sekä koulussa että kotona. Tietokoneen avulla hän voi tehdä muistiinpanot, vastata koekysymyksiin ja suorittaa muut opettajan antamat tehtävät. Monia oppikirjoja on saatavana elektronisessa muodossa. Tämä helpottaa ja nopeuttaa opiskeluaineistoon tutustumista.

Nopeat verkkoyhteydet ovat helpottaneet tiedonhankintaa entisestään. Opiskelijat käyttävätkin paljon internetiä tiedon lähteenä. Tietokone ja verkkoyhteys mahdollistavat myös etäopiskelun, jolloin opiskelijan ei välttämättä tarvitse asua opiskelupaikkakunnalla. Hän voi asua ja opiskella esimerkiksi kotonaan. Kuulonäkövammaiselle opiskelijalle tällä voi olla suuri merkitys.

Hyvä valaistus tärkeä

Ongelmaksi monissa opiskelupaikoissa on noussut valaistus. Valoa ei ole riittävästi tai se on väärin suunniteltu. Huono valaistus voi hidastaa kuulonäkövammaisen opiskelijan työskentelyä, jolloin työskentelyajat venyvät liian pitkiksi ja silmät joutuvat liian kovaan rasitukseen. Hyvällä va-

Kuva: Rauno Jäntti.

laistuksella saadaan miellyttävä työskentely-ympäristö sekä opettajille että opiskelijoille.

Näön apuvälineistä erilaiset kiihkarit, suurennuslasit ja räätälöidyt silmälasit kuuluvat opiskelijan arkipäivään. Kuulonapuvälineistä kuulokojeen lisäksi tärkein on RT/FM-laite. Yleisin on kaulan ympärille tuleva induktiosilmukka johon on liitetty vastaanotin ja lähetinosa on opettajalla. Nämä laitteet ovat viime vuosina kehittyneet hyvin kevyiksi jolloin niitä on miellyttävä käyttää. Nykyiset laitteet sopivat moneen eri tarkoitukseen, mm. ryhmäkuuntelemiseen.

Monet opiskelijat suosivat myös suoraan kuulokojeeseen liitettävää

Tietokone on kuulonäkövammaiselle opiskelijalle yhtä tärkeä työkalu kuin muille opiskelijoille lyijykynä ja pyyhkekumi.

audiolaitetta ja puhujalle annettavaa lähetintä. Myös näiden laitteiden etuna on keveys. Ne kulkevat kuulokojeen mukana helposti koko päivän. Laitteet saavat sähkövirtansa kuulokojeen patterista, jolloin akkujen latausta ei tarvita. Vain lähetinosa on muistettava ladata.

Perinteistä induktiota ei myöskään ole syytä unohtaa. Kotikäyttöön suositellaan tietokoneeseen liitettävää vahvistinta ja tyynyinduktiota. Tämä ratkaisu toimii tiloissa joissa työskentelypaikka on pysyvä. ■

Taso-projekti 2001 – 2004

Tasavertaiset mahdollisuudet opiskeluun ja työhön

■ ■ Kuulonäkövammaisten oppilaiden tukemisessa tärkeintä on varmistaa heille hyvät opiskeluedellytykset koulussa, riittävän ohjauksen ja ajanmukaiset apuvälineet sekä koulutusta niiden käytössä.

Taso-projekti on toimintansa aikana osoittanut ohjauksen tarpeellisuuden varsinkin niissä kouluissa, jotka toteuttavat mukautettua ja yleisopetuksen opetussuunnitelmaa. Opettajille ja vanhemmille on pystytty osoittamaan kanava, jonka kautta he saavat tietoa kuulonäkövammai-

sen oppilaan opetukseen liittyvissä asioissa. Projektin loppumisen jälkeen on tarkoitus jatkaa ohjauskäyntejä peruskouluissa ja lukioissa sekä muissa jatko-oppilaitoksissa.

Tavallisissa kouluissa opiskelevien kuulonäkövammaisten oppilaiden määrä tulee vuosien mittaan kasvamaan. Varsinkin yleisopetuksen piiristä tulee Kuulonäkövammaisten Kuntoutumiskeskuksen työntekijöiden tietoon jatkuvasti uusia kuulonäkövammaisia oppilaita, jotka tarvitsevat tukea. Ohjauksen avulla opiskelija

pystyy itsenäisemmin kehittämään itselleen parempaa oppimisympäristöä. Tietokoneet ja niihin liittyvät apuvälineet kehittyvät huimaa vauhtia. Kuulonäkövammaisen oppilaan on pysyttävä mukana kehityksessä, jotta hän saa laitteistaan parhaan hyödyn.

Myös koulut tarvitsevat ohjausta opetuksen järjestämisessä nyt ja tulevaisuudessa. Onnistunut peruskoulu luo hyvän pohjan oppilaan jatko-opinnoille ja sitä kautta työelämään. ■

Jyväskylä

Tapionkatu 4 B
40100 Jyväskylä
Puh. (014) 620 727
Tekstip. (014) 213 555
Fax (014) 620 161

Joensuu

Niskakatu 21, 2. krs
80100 Joensuu
Puh. (013) 248 1845
Tekstip. (013) 248 1846
Fax (013) 248 1850

Kuopio

Koljonniemenkatu 2, 2. krs
70100 KUOPIO
Puh. (017) 263 4956
Tekstip. (017) 263 4011
Fax (017) 263 4008

Oulu

Kirkkokatu 21 B, 3. krs
90100 Oulu
Puh. (08) 530 5563
Tekstip. (08) 530 5230
Fax (08) 530 5275

Rovaniemi

Maakuntakatu 12
96100 Rovaniemi
Puh. (016) 313 589
Tekstip. (016) 311 230
Fax (016) 346 643

■ ■ Sanna Paasonen oli puolen-
toista vuoden ikäinen, kun hän kuu-
routui. Sanna varttui kaksikielisessä
ympäristössä pienestä asti. Koulu-
maailmaan tutustuminen alkoi paikal-
lisessa suomenkielisessä päiväkodis-
sa. Jo silloin huomattiin, että tyttö oli
lahjakas. Kuulovammasta huolimatta
hän kehittyi kielellisesti hyvin. Mik-
kelin kuurojenkoulu oli hänen opin-
ahjonsa esikoulusta lukioon saakka.

Mikä minusta tulee isona?

Yhdeksännellä luokalla Sanna alkoi
miettiä omaa tulevaisuuttaan. Jo pie-
nestä lähtien hän oli haaveillut opet-
tajan urasta. Myös hänen oma luo-
kanopettajansa ennusti hänelle opet-
tajan uraa. Sanna oli kiinnostunut
viittomakielestä ja halusi kertoa
muille ihmisille omasta, hienosta viit-
tomakielisestä yhteisöstään. Lukios-
sa hän vapaavalinnaisten kurssien
kautta perehtyi omaan yhteisöön,
kieleen ja kulttuurihistoriaan. Viimei-
senä lukiovuonna hän kävi iltalukios-
sa lukemassa saksaa oman viittoma-
kielentulkin kanssa.

Ylioppilaaksi Sanna pääsi ensi
yrittämällä. Sen jälkeen hän päätti pi-
tää hengähdystauon ja pyrkiä sitten
yliopistoon. Väli vuoden aikana hän
suoritti tietotekniikan ajokorttitut-
kinnon ja työskenteli sijais- ja viitto-
makielenopettajana kuuleville oppi-
laille kahdessa ala-asteen koulussa.
Hän viihtyi ja tunsu yhä varmemmin,
että suunta on oikea.

Näkövamma sekoitti suunnitelmat

Syksyllä 2001 Sanna muutti Jyväsky-
lään ja aloitti luokanopettajan opin-
not. Opiskelu tuntui mieluisalta ja
kaikki sujui ilman suuria vaikeuksia.
Helmikuussa 2002 tapahtui jotain
odottamatonta. Hänen oikeanpuolei-
nen silmänsä sokeutui ja hän joutui
pitkälle sairauslomalle. Oli opeteltava
elämään aivan uudella tavalla.

Syksyllä Sanna palasi yliopistoon
henkilökohtaisen opiskelutulkin
kanssa. Hän sai lukutelevision kotiin
lainaksi paikallisesta näkövammaisten
koulusta. Se teki mahdolliseksi kirjo-
jen ja tehtävien lukemisen, mutta
kotona ei ollut erikoisohjelmaa, joka

Kuva: Satu Kankaanpää

olisi helpottanut opintotehtävien laa-
timista. Opiskelu oli täysin riippu-
vaista hänen vähäisistä näköjäänteis-
tään. Myös vasen silmä oli samentu-
massa ja näkö vaihteli päivittäin. Sa-
maan aikaan hän opetteli pistekirjoi-
tusta, taktiiliviittomista ja muita pe-
rustaitoja, joita hän tulee tarvitse-
maan uudessa elämäntilanteessaan.
Ne veivät myös voimia.

Keväällä 2003 Sanna joutui taas
pitkälle sairauslomalle, tällä kertaa
epäonnistuneen siirtoleikkauksen
takia. Syksyllä hän palasi opiskele-
maan, mutta tällä kertaa ilman omaa

henkilökohtaista tulkkiä. Pitkän odo-
tuksen jälkeen hän sai uudet apuvä-
lineet kotiin. Uudenaikainen lukute-
levisio-tietokoneyhdistelmä ja Super-
nova-suurennusohjelma tietokonees-
sa helpottavat itseopiskelua kotona.

Nyt Sanna opiskelee pääosin ko-
tona ja käy silloin tällöin lähiopetuk-
sessa taktiilitaitoisten tulkkien kans-
sa. Eteenpäin pääseminen on ollut
jatkovaa taistelua, mutta jokaisen
opintoviikon saaminen on kuin suu-
ri palkkio, jonka edestä kannattaa
pinnistellä. Sanna on ottanut sivuai-
neeksi myös erityispedagogiikan. Tu-

*Sanna Paasonen opiskelee kasvatustieteitä
Jyväskylän yliopistossa. Tie kohti
tulevaisuutta on ollut karikkoinen ja
monimutkainen, mutta vahva itsetunto ja
tahto ovat auttaneet eteenpäin.*

levaisuudessa hän haluaisi työsken-
nellä kuurosokeiden parissa.

”Haaveesta ei pidä luopua siksi
että on kuurosokea!”, sanoo Sanna
omia uravalintoja pohtiville kuuro-
sokeille nuorille. ■

Usher-nuoret opintieillä

■ ■ Suomessa on kolmisenkym-
mentä alle 20-vuotiasta kuulovam-
maista nuorta, joilla on diagnosoitu
Usherin syndrooma.

Nykyisin kaikki Usher-nuoret
jatkat peruskoulun jälkeen toisen
asteen koulutuksessa. Suosituin on
lukio. Sen voi suorittaa sisäoppilai-
toksessa, jolloin se on nelivuotinen.

Monet ovat kuitenkin valinneet
oman kotipaikkakuntansa lukion,
jolloin palvelut järjestetään omaan
lukioon henkilökohtaisesti. Toisen
asteen koulutus on muuttunut ja
ammattilliset koulutusvaihtoehdot
ovat auenneet monille kuurosokeil-
lekin entistä paremmin. Ammatilli-
nen koulutus antaa hyvät mahdolli-

suudet myös jatko-opintoihin. Talou-
delliset mahdollisuudet niihin antaa
Kelan myöntämä kuntoutusraha ja
ammattillinen kuntoutus.

Tällä hetkellä Usherin syndroo-
ma on diagnosoitu kuudella alle
kouluikäisellä lapsella. Se on enem-
män kuin aikoihin. Nykyisin lapsilla
on kuitenkin helpompi aloittaa
identiteetin etsiminen kuin ennen.
Suurena apuna on kuurosokeiden
järjestö ja nyt nuoruusiässä olevat

kuulonäkövammaiset.

Tulevaisuuden suurena haasteena
ovat työmarkkinat. Vuoden 2004
aikana tulee työmarkkinoille muu-
toksia, joiden pitäisi tuoda helpotus-
ta opiskelun jälkeiseen työhön si-
joittumiseen. Voimaan tulee laki so-
siaalisista yrityksistä ja TE-palvelu-
ohjausjärjestelmä. Palveluohjaus pyr-
kii tukemaan vaikeasti työllistettävi-
en, mm. vammaisten henkilöiden
työhön sijoittumista. ■

Uusi ammattiryhmä viittomakielialalla:

Viittomakielen ohjaaja

■ ■ Viittomakielisen ohjauksen perustutkinto aloitettiin Turun kristillisessä opistossa ja Pohjois-Savon opistossa syksyllä 2001. Vuotta myöhemmin koulutus aloitettiin myös Rovala-opistossa. Koulutus kestää kolme lukuvuotta ja opintojen laajuus on 120 opintoviikkoa. Tutkinnon suorittaneet käyttävät ammattinimikettä viittomakielen ohjaaja. Ensimmäiset viittomakielen ohjaajat valmistuvat keväällä 2004. Tällä hetkellä koulutuksessa on yli sata opiskelijaa.

Koulutus on toisen asteen ammatillista koulutusta viittomakielialalla. Aikaisemmin ei vastaavaa koulutusta ole ollut mahdollista saada. Opiskelijat tutustuvat koulutuksen aikana viittomakielialaan, viittomakieleen ja kuurojen kulttuuriin. Koulutukseen sisältyy mm. suomenkielen, viestinnän, yhteiskunnallisten aineiden ja matematiikan opintoja, tulkin käytön koulutusta ja ammattietiikan opintoja. Koulutusohjelmaan sisältyy myös K-tason viittomakielitutkinto.

Rovalassa ja Pohjois-Savon opistossa on lisäksi mahdollisuus valita kuurosokeiden erikoistumisopinnot, yhteensä 20 opintoviikkoa, joista 7 opintoviikkoa on käytännön harjoittelua. Erikoistumislinja sisältää kuurosokeustietoutta, opastamiskoulutusta ja perehtymistä kuurosokeiden

Kuva: Rauli Karisaari.

käyttämiin kommunikaatiomenetelmiin ja apuvälineisiin.

Ohjaaja ei ole tulkki

Viittomakielen ohjaajien toimenkuva

on erilainen kuin viittomakielen tulkin. Tulkit ovat erikoistuneet viittomakieleen, -kulttuuriin ja kielenkääntämiseen. Viittomakielen ohjaajan toimenkuva painottuu erilaisiin ohjaus- ja avustustehtäviin. Ohjaajat

Kuurosokea voi käyttää viittomakielen ohjaajan apua vapaa-ajan harrastuksissa, esimerkiksi kuntosalilla tai uimahallissa.

voivat eri tilanteissa opastaa ja neuvoa asiakasta viittomakielellä. Viittomakielen ohjaajan on tunnettava myös tulkkipalvelu, jotta hän osaa ohjata asiakasta tulkin käytössä.

Viittomakielen ohjaajat tulevat työskentelemään esimerkiksi päiväkodeissa, hoitolaitoksissa ja oppilaitoksissa. He avustavat päivittäistoiminnoissa henkilöitä, jotka kommunikovat viittoon tai puheella.

Kokouksissa, neuvotteluissa, koulutus- tai muissa tilanteissa viittomakielen ohjaaja voi toimia tulkin kanssa yhteistyössä. Tulkki kääntää puheet, luennot ja keskustelut, ohjaaja palvelee asiakasta opastustilanteissa, esimerkiksi ruokailussa ja vapaa-aikalla. Viittomakielen ohjaajan palvelut eivät kuitenkaan missään tilanteissa korvaa tulkkipalvelua eivätkä poista tulkin tarvetta. ■

Nuoret mukana yhdistyksen toiminnassa

■ ■ Suomen Kuurosokeat ry:n palvelujen piirissä on noin sata alle 30-vuotiaasta kuulonäkövammaista nuorta. Nuoret osallistuvat yhdistyksen toimintaan ja päätösten tekoon. Heitä on myös mukana yhdistyksen eri toimikunnissa.

Valtakunnallinen Kuulonäkövammaisten nuorten kerho järjestää toimintaa ympäri Suomea. Kerhossa nuoret voivat suunnitella ja toteuttaa omia ideoitaan. Kerho järjestää omia tapaamisia, kursseja ja leirejä. Kerran vuodessa ilmestyy oma lehti, Raksutin, jonka toimittavat kerholaiset itse.

Nuoret ovat kiinnostuneita muiden maiden kulttuureista. Kerhon kautta nuoret voivat osallistua pohjoismaiseen toimintaan. Pohjoismaiden nuorten leiri järjestetään joka toinen vuosi eri maissa. Vuonna 2005 leiri järjestetään Suomessa. Joka toinen vuosi tapaavat pohjoismaisten kerhojen vetäjät. He keskustelevalt ajankohtaisista, nuoria koskevista asioista ja suunnittelevat tulevia leirejä.

Kansainvälisen toiminnan suurin este on tulkin saaminen mukaan matkalle. ■

"Yhdessä yksilöllisesi"

-seminaari

27.-28.8.2004

Helsingissä

Suomen Kuurosokeat ry:n valtakunnallinen seminaari esittelee kommunikaation, tulkkauksen ja opetuksen viimeaikaisia tutkimustuloksia, materiaaleja ja toiminnassa olevia hankkeita. Seminaari on avoin kaikille.

Tulkin käyttö tutuksi -projekti

Projektin tavoitteena on kehittää kuurosokeiden, tulkkien, ohjaajien ja muiden tulkkauksilanteissa mukana olevien henkilöiden yhteistyötä. Projekti toteutetaan kuurosokean tulkin käyttäjän näkökulmasta. Projekti

käynnistyi Helsingissä keväällä 2003 RAY:n rahoituksella.

Projektin tärkeimmät osa-alueet ovat kehittää kuurosokeille tulkkauksen sisältöä ja ohjeistusta, osallistua tulkki- ja ohjaajakoulutuksen kehittämiseen.

Projektin aikana tuotetaan tiedo-

tus- ja koulutusmateriaalia mm. tulkin käytön koulutukseen.

Projektipäällikkö

Jaana Marttila

Puh. 040 8272 194

jaana.marttila@kuurosokeat.fi

www.kuurosokeat.fi

AVIRIS
näönvälineet

**UUSI NIMI,
UUSI MYYMÄLÄ,
Uudet AUKIOLOAJAT**

Apuvälinekeskus on nyt Aviris. Uusi Aviris-myymäälä on avattu. Aviruksen käyntiosoite on Marjanientie 74. Myymälä sijaitsee IIRIS-talossa lähellä kauppakeskus Itäkeskusta.

Myymälän aukioloajat ovat: ma-pe klo 10-17.30, lauantaisin klo 10-14. Kesällä aukioloajat ovat: ma-pe 10-16, lauantaisin suljettu. 5.-31.7. 2004 Aviris on suljettu.

TERVETULOA APUVÄLINEOSTOKSILLE!

Aviris
Näkövammaisten Keskusliitto
Marjanientie 74, Helsinki
PL 31, 00030 IIRIS
Puh. (09) 3960 4700
email: aviris@nkl.fi

Suomen Kuurosokeat ry:n palvelujen piirissä on tällä hetkellä kaikkiaan 850 kuurosokeaa ja kuulonäkövammaista henkilöä.